

Ustanovení o pensích zřízenců státních, jejich vdov a sirotek v předšlých odstavcích uvedená, pokud neodporují předpisům odst. tohoto (XVI.), platí i na dále s výjimkami následujícími:

a) Nároky vdov a sirotek po zřízenci státním, ze zákona tohoto vznikající, nejsou dotčeny tím, že zřízenec skončil samovraždou.

b) Rozvedená manželka zřízence státního pozbývá toliko tenkrátě svých nároků ze zákona tohoto vznikajících, je-li dokázáno, že rozvod stal se vinou její.

Pokud jednotlivé kategorie zřízenců státních nebo jich vdov podle dosavadních ustanovení zvláštních jsou některým způsobem na tom lépe nežli podle §§ 1, 2 a 5 tohoto zákona, platí rovněž ustanovení v předšlých odstavcích uvedená.

Pěstouni.

Pěstouny nazýváme ony osoby, které poskytují cizím dítkám (bez právního závazku) nejsouce k tomu po právu zavázány dobrovolně a bezplatně výživu, vychování a často i zaopatření. Obč. zákon pojednává o pěstounství v § 186 a nebrání nikomu, aby vzal cizí dítky v pěstounství své. Avšak ze skutečnosti té nevzcházejí pěstounům vůči dítkám těm táž práva a povinnosti jako rodičům k jich dětem nebo jako při adopci. Schovanci podržují své dosavadní jméno, zůstávají pod původní mocí otcovskou nebo poručenskou, jim nepřisluší dědické právo ku jmění pěstounů. Zpravidla není potřebí zvláštních obřadností ku převzetí dítek v pěstounství nebo ku propuštění z poměru toho, zvláště pak není třeba vyhotovení nějaké smlouvy.

Schovancům resp. jich zákonným zástupcům a pěstounům jest pouze volno o poměru pěstounském smlouvu učiniti, která nevyhledává též soudního schválení vyjma ten případ, že by se smlouvou takovou újma stala dítkám na jich právech, nebo že by se jim ukládaly zvláštní povinnosti. Za převzetí cizího dítky v pěstounství nepřisluší pěstounům nijaký nárok na náhradu nákladů na dítko učiněných a to ani tehdy, nabylo-li dítko svou pílí nebo jinak nějakého jmění, jelikož náklad pěstouny učiněný pokládá se za dar. Jedná se pouze o to, má-li místo při pěstounství obdobné odvolání daru dle §§ 947, 948, 949 o. o. z. pro chudobu neb hrubý nevděk. Stubenrauch k této otázce odpovídá kladně, jakkoli nesmí se přehlédnouti, že odvolání vždy potud se jen připouští, pokud darovaná věc resp. její cena ještě tu jest; avšak ohledně náhrady nákladů pěstounských i to jest uvážiti, lze-li řaditi je v touž kategorii jako věc darovanou nehledě k tomu, že zjištění ceny z učiněného nákladu ještě přítomně se jeví ve případech velmi vzácných bude možno provésti. Není dále pochyby, že poměr pěstounský kdykoliv může zaniknouti tím, žádají-li rodiče, aby nezletilé dítky od pěstouna jim byly vydány. Rodiče v tom případě nemusí ve smyslu § 1042 o. o. z. nahraditi náklady pěstounům, poněvadž § 1042 předpokládá, že náklad byl v tom úmyslu činěn, aby náhrada jeho na určité třetí osobě mohla býti žádána, kdežto poměr pěstounský neuznává úmyslu takového. (O nalezcích vzatých na vychování viz čl. Nalezince.)

Photographie (Fotografie, světlopis).

I. Pojem a druhy postupu.

Photographie (fotografie) jest činnost, kterou pomocí chemických preparátů za vlivu světla obrazy lze vyrobiti. Fotografování sluší pokládati za

živnost volnou, čímž nikterak není dotčen poměr její ku zákonu takovému (výn. min. ze dne 27. dubna 1864 č. 7653.). Jelikož názvem »heliographie« označovány bývají různé druhy postupu, posuzovati sluší otázku, zdaž fotografování jest živností volnou či koncesovanou, dle postupu při tom užívaného. Neužívá-li se při rozmnožování lisu, jeví se fotografování jako živnost volná. Do živnostenského listu poznamenati sluší výslovně podmínku: »bez použití lisu« (výn. min. ze dne 12. února 1880 č. 19223). Naproti tomu staví se na roveň koncesovaným živnostem photolithographie (fotolitografie), pokud úkolem jejím jest živnostenské rozmnožování obrazů cestou fotografickou vyrobených a prodej jich (výn. min. ze dne 9. února 1870 č. 1351). Totéž platí o t. zv. světlotisku, kterýmž mechanickou cestou rozmnožuje se rovněž obraz fotografií nabytý. V tomto směru rovná se světlotisk fotografii, kteráž prohlášena byla za živnost koncesovanou a kterouž zařaditi dlužno již i vzhledem k její povaze mezi koncesní živnosti vyznačené v § 15 č. 1. živ. ř. (Obchod. a živnost. komora v Inno-
mostí.)

II. Právo autorské (původské).

Ochrana zák. ze dne 26. prosince 1895 č. 197 ř. z. těší se i díla fotografická; ve smyslu tohoto zákona pokládati sluší za díla fotografická ony výrobky, při jichž sdělení použito bylo fotografického postupu jakožto nezbytné pomůcky. Původské právo k dílům fotografickým obsahuje výhradně oprávnění k uveřejnění díla, k rozmnožování jeho cestou fotografickou a k odbytu snímků. K vydaným dílům fotografickým — vyjímaje portraity — stává právo autorské jen tehdy, je-li na každém exempláři nebo na kartonu, kde obraz připevněn jest, podrobně udáno jméno, pokud se týká, firma, bydliště původcovo nebo nakladatelovo a kalendářní rok, ve kterém dílo bylo vydáno. Za vsáhání v právo autorské nelze pokládati zhotovování jednotlivých snímků, nemá-li hotovitel úmyslu vésti s nimi obchod, jakož i snímání jednotlivých vydaných fotografií pouze k objasnění textu v některém spisu, je-li tento věcí hlavní. Jest však nutno udati původce originálu nebo použitý pramen.

Při fotografiích po živnostensku zhotovovaných přísluší práva autorská majiteli živnosti a zákazníkovi při portraitech, které objednávají se za peníze ať jsou to díla výtvarných umění nebo díla fotografická. Při portraitech jest vždycky výkon práva autorského vázán dovolením vy-podobněné osoby neb dědiců jejích; vyňaty jsou portraity pro úřední účely. Postoupí-li se úplatně nebo bezplatně vlastnictví fotografie někomu jinému, není v tom, není-li tu zvláštní úmluva, obsaženo převedení práva k napodobení nebo k rozmnožování. Přestupku dopustí se ten, kdo ve příčině portraitu bez přivolení osoby vyobrazené, nebo dědiců její učiní opatření, které se přičií právu původskému. (Viz §§ 1, 4, 12, 13, 18, 40, 41, 42, 52 cit. zák.) (Viz čl. Právo autorské.)

III. Obchod fotografiemi.

Živnost fotografickou nelze pokládati za obchod ve smyslu čl. 271 č. 1 obch. zák.; spočíváť živnost ta v tom, že na zakázku zhotovují se fotografie osob nebo předmětů zpravidla v obmezeném počtu exemplářů. Ovšem kupuje fotograf rozmanité látky (lučebniny, kartony atd.), kteréž spracuje při zhotovení fotografie. Nesluší však přehlédnouti, že v ceně zaplacené za objednanou fotografii z velké části zahrnuty jsou služby fotografový, resp. služby jeho pomocnictva za snětí a vyhotovení fotografie a že po-

kládati jest materiál za pouhou technickou pomůcku, kterou sice má nahrazenou fotograf ve svém výrobku, kterou však si neopatruje k tomu konci, aby ji zpracoval a prodal. Kdyby fotograf vybočil z tohoto užšího kruhu a hotovil fotografické výrobky do zásoby nebo hromadně nebo provozoval obchod s takovýmito cizími výrobky, mělo by průchod ustanovení čl. 271 č. 1 obch. z., jelikož při levné výrobě hromadně ustupuje do pozadí význam práce jakožto činitel určující cenu a výlohy na materiál nabyly by rozhodného významu. Přes to nelze živnost fotografickou podříditi pojmu čl. 272 č. 1 obch. zák., jelikož fotograf dodává sám všechny potřebné materialie ku provedení fotografických výrobků. Konečně mohla by vzniknouti pochybnost o tom, neprovozuje-li snad fotograf obchody ve smyslu čl. 272 č. 2 obch. z. Avšak tomu tak není, jelikož obrazy cestou fotografickou docílené nejsou rozmnožovány lisem. (Obch. a živnost. komora v Praze.) Knihkupci jsou oprávněni prodávati litografie, chromolitografie, fotografie, heliogravury atd. (Obch. a živn. komora ve Vídni.)

Pirátství. (Lupičství námořské.)

I. Pojem.

Pirátství jest zločin, který spáchán byl lupičským násilným útokem na loď obchodní na širém moři, zpravidla za účelem zmocnění se lodi nebo jejího nákladu. Zločin tento směřuje tedy proti celé společnosti a proti volnosti obchodu námořského; provinilci pozbývají naprosto ochrany práva mezinárodního. Z tohoto důvodu a hledě k tomu, že dějištěm zločinu tohoto jest moře otevřené obchodu všech národů, jest povinností i právem každého zmocniti se lodi a osoby námořského lupiče, a každému státu přísluší právo souditi je dle svých zákonů. Sporno jest, musí-li býti základem útoku zjištěný úmysl čili nic. K otázce té většinou odpovídá se právem záporně, jelikož nezáleží na tom, zda stala se a z jakých pohnútek loupež, a to proto, že při velkém nebezpečí, které má přirozeně zločin tento v zápětí, spojena jest obrana na otevřeném moři s obtížemi daleko většími, než při loupeži obecné. A to jest právě též podstatným důvodem, že pirátství samo o sobě jest trestným bez ohledu na zjištěný úmysl. Další otázka jest, zdaž skutek ten spáchán býti může od vzbouřeného mužstva též proti vlastní lodi. Takový delikt jest námořským lupičstvím zvláště kvalifikovaným, poněvadž s ním souvisí nad to těžké porušení povinnosti. Než i zde mají místo jistá omezení. Skutkovou podstatu pirátství nelze shledávati v tom, spáchána-li vražda s úmyslem lupičským nebo bez něho se strany jednoho člověka nebo jednotlivců; ovšem však tehdy, zmocnilo-li se odbojné mužstvo lodi, zmařena-li disciplína a zákony vlastního státu a způsobem nejtěžším porušeny.

II. Námořské lupičství jest právě tak staré jako plavba sama a bujelo již za času Foeničanů a Karthaginských, Řeků a Římanů, bylo však za všech dob stíháno tresty nejprísnejšími. Smlouvou uzavřenou na potlačení obchodu otroky dne 20. prosince 1841 v Londýně mezi Anglií, Francií, Ruskem, Rakouskem a Pruskem zařaděn byl obchod otroky v kategorii námořského lupičství, byť i vlastní známky pirátství chyběly; stačí jen, je-li tu lupičský útok na osobní svobodu záležející ve zmocnění se otroka.

III. Lapači (kaptorovi) nepřísluší právo hned bez dalšího usmrtiti piráty zajaté. Ovšem platil ještě ku př. na počátku 18. stol. v Anglii zákon, který k tomu kaptora lodi lupičské opravňoval. Námořské lupiče odevzdati sluší nyní příslušným soudům a jen tehdy nemá zabití námořského lupiče nijakých